

MHE 1644

VII vaiko LAUGA

'90. november

Tartalomjegyzék

Lak István: Elnökségi tudósítás	3.
Vita a társadalmi szervezetek költségvetési támogatásáról	7.
Alapító okirat	8.
Vak költők versei	11.
Végső búcsú Fórizs Lászlótól	12.
Dr. Domonkos János: Dr. Batthyány-Strattmann László ifjúkori éveiről	13.
Lak István: 200 éve született Teleki József	16.
Dénes Géza: Törött hanglemezek	18.
Kitekintő	20.
A tudomány világából Az alkoholizmus és a gének	23.
Kiss János: Törődjünk többet egészségünkkel	25.
Egy kis sztájtörténet	26.
Kas László: Zenei rovat	28.
Kas László: Vakvezető kutyák és gazdáik versengése	30.
Megyei hírcsokor	32.
Görögországból érkezett	33.
Közlemények	33.
Hirdetések	34.

A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének folyóirata

Felelős kiadó: Erhartné dr. Molnár Katalin főtktár

Felelős szerkesztő: Bartha Zsuzsanna

Kiadóhivatal: 1146 Budapest, Május 1. út 47.

Telefon: 1-210-440/14 mellék

ISSN

0209-6765

Lak István

Elnökségi tudósítás

3

Az MGVOSZ Országos Elnöksége 1990. október 25-én ülést tartott. Két elnökségi tag: Forró József és dr. Kiss László igazoltan hiányzott a tanácskozásról. Mindhárom napirendi pont munkájában részt vett Elekesné Horváth Márta, a szövetség rehabilitációs osztályának vezetője.

Kuminka Györgyné elnök megnyitja és a napirendi pontok elfogadása után kezdődött a tanácskozás. Elsőként a szövetség Komárom—Esztergom megyei szervezetének munkájáról az egyesület titkára, Luk János fűzött szóbeli kiegészítést az írásban előre elkészített beszámolójához. Írásos beszámolójának ismertetését e tudósítás mellékletében közöljük. Ezért itt csak a beszámolóval kapcsolatos kérdéseket, észrevételeket ismertetjük.

A titkár többek között elmondta, hogy a náluk folyó munkáról harmadik alkalommal számol be az országos elnökségnek. A tagok támogatásával kapcsolatban mondotta, hogy a megyei szervezet adományszámlájáról főként a látássérült kisgyermeket és a tanulókat segíti. Részletesen szólt a náluk lezajlott fehérbot napi eseményekről. A foglalkoztatással kapcsolatban főként a telefonalközpont-kezelők munkahelyének megtartásáért kell esetenként küzdeniük. Végül megemlítette, hogy néhány napja elhunyt Petkó Ferenc, a megyei

szervezet volt elnökségi tagja, aki a megyén kívül is ismert jó zenésze volt az egyesületnek.

A szóbeli kiegészítő után hozzászólások, kérdések következtek. Dr. Szőke László: a beszámoló jól csoportosította a témákat, amely kitért az egyesületi életre is, de részletesen szól az érdekvédelmi, érdekképviseleti munkáról. Véleménye szerint bármennyire is szorgalmazni kell az egyesületi élet fejlődését, de azért a szervezetnek a fő célja és feladata a vakok és gyengénlátók érdekvédelme, érdekképviselete. Nagyra értékelte, hogy nincs munkára váró a megyében. Végül azt kérdezte, hogy a tagság hogyan reagált a tagdíjemelésre és a folyóiratok múlt évben bevezetett előfizetési díjának emelésére.

Lak István: A megyei szervezet jó kapcsolatot tudott kiépíteni a helyi intézményekkel, üzemekkel, sajtóval. Ezután arról érdeklődött, hogy mennyi előfizetője van lapunknak a megyében.

Dr. Szigeti György: A tagdíjemeléssel kapcsolatban ennek befizetése után kapnak megfelelő képet a megyei szervezetek. Azt kérdezte a titkártól, hogy az egyes munkakörökben dolgozók száma hogyan oszlik meg a foglalkoztatottak között.

Luk János válaszai: A megyei szervezet tagsága nem elégedetlenkedett

4

a tagdíjak emelésével kapcsolatban. A Vakok Világa című lapra kb. 60 személy fizetett előre az esztendőre. A foglalkoztatottak

számáról csak hozzávetőleges adatokat mondott.

Kuminka Györgyné elmondta többek között, hogy a megyei szervezet élén egy stabil elnökség dolgozik. Élénk az egyesületi élet a szervezetben.

A második napirendi pontban Kovács Lászlóné, a Tolna megyei szervezet titkára néhány gondolattal egészítette ki írásbeli beszámolóját. Ő és Viszlói Emőke, a megyei szervezet elnöke is jelen volt az első napirendi pont tárgyalásán. Természetesen Luk János is meghallgatta a Tolna megyei beszámolót. Ezen megye írásos beszámolóját tudósításunk mellékletében ugyancsak ismertetjük.

Kovács Lászlóné üdvözlő szavai után többek között a következőket mondta: Az átköltözés Szekszárdra sok-sok kezdeti nehézséggel járt. Szervezetük jelenleg is magánbérletben működik. Ezen átmeneti helyzet megszüntetésére az önkormányzatnál keresik a megoldást. Néhány fehérbot napi eseményt is megemlégtett. Röviden érintette a látássérült fiatalok továbbtanulási esélyeit, majd a munkába helyezés kérdésével is foglalkozott. Terveikről szólva megemlégtette, hogy jövőre ők is szívesen adnak helyt egy műveltségi játék valamelyik fordulójának.

A kiegészítő után Viszlói Emőke elmondta, hogy tervei szerint a követ-

kező nyáron szeretne térítésmentesen munkát vállalni a pécsi Rehabilitációs Központban. Ezen intézményben csak azért tud nyáron munkát vállalni, mivel ő is tanít egy iskolában.

Ezután következtek a vélemények, hozzászólások. Pinviczki György elismeréssel szólt a szervezet munkájáról, eredményeiről. Ezután azt kérdezte, hogy a telefonalközpont-kezelői tanfolyamot végzett személyek el tudtak-e helyezkedni a megyében.

Lak István: Jól tudja, hogy mennyi nehézséggel kellett megküzdeni a szervezet élén dolgozóknak, de ennek ellenére nagyon jó eredményt értek el. Lapunk előfizetőinek száma felől és munkalehetőségek iránt érdeklődött.

Dr. Szigeti György: Az egyesületi élet fejlődése érdekében nagyon jónak tartja a baráti körök létrejöttét.

Dr. Szőke László: A megyei szervezet elnökségén belül milyen a munkamegosztás? Kik segítették a sokirányú munkát?

Kovács Lászlóné: A kérdéses két személy részére kaptak ajánlatot telefonalközpont-kezelői munkahely betöltésére, de nekik akkor azok nem feleltek meg. Jelenleg úgy van, hogy sikerült számukra megfelelő munkahelyet találni. A kb. 87 fő munkát vállaló tagtárs közül csak hozzávetőlegesen tudta a titkár az egyes területeken foglalkoztatottak arányát. A megyében 17 előfizetője van az idén lapunknak. A megyei szervezet elnökségi üléseire nehéz egyeztetni az időpontokat. A szervezet elnökségébe legutóbb két új póttagot választott a megyei közgyűlés.

A testület általános véleménye,

hogy a megyei elnökség egyes tagjai jobban aktivizálhatnák magukat a szervezeti munkában. Az elnökség végül a Tolna megyei szervezet munkáját elismerésben részesítette.

Az elnökség több tagjának véleménye szerint a jövőben a beszámolót tartó megyei szervezet titkára az írásbeli anyaghoz legfeljebb ötperces szóbeli kiegészítést tehet.

Harmadik napirendi pontban a Népjelölési Minisztériumhoz beküldendő, a látássérültek problémáinak megoldására vonatkozó elvi állásfoglalás és az ezzel összefüggő jogszabályok módosítási tervezetének megvitatása következett. E téma előadója Erhartné dr. Molnár Katalin főtitkár volt, aki ismertette az anyaggal kapcsolatos javaslatokat. A megszerkesztett, rendezett anyagot lapunk közölni fogja. A bejelentések sorában dr. Szigeti György 1990. november 1-jétől lemondott arról a havi 5000 forintos összegről, melyet az elnökség részére parlamenti munkájának támogatásához, felolvasási hozzájárulásként — szabad felhasználású adományból — ez év május 31.-i ülésén megszavazott.

Pinviczki György október 24.-én részt vett a „Telefon a rászorultakért” alapítvány II. értekezletén. Kaptak egy működési szabályzattervezetet, melyet elfogadás után közzéteszünk.

A főtitkár és az elnök tájékoztatta a testületet az EBU III. közgyűléséről, amely f. év október 11—13. között volt Lisszabonban. A résztvevők a közgyűlésről lapunkban is részletesen be fognak számolni.

Kuminka Györgyné: a szlovákiai vakok szövetsége kérte, hogy ha bár-

milyen szlovák nyelvű hangoskönyvtári anyagra a Magyarországon élő szlovák nemzetiségű látássérülteknek szüksége

lenne, úgy a kért anyagot megküldik. Viszonzásul ők is kérték, hogy az ott élő magyarság részére szövetségünktől kaphassanak hangoskönyvet.

A tanácskozás az elnök zárszavával ért véget.

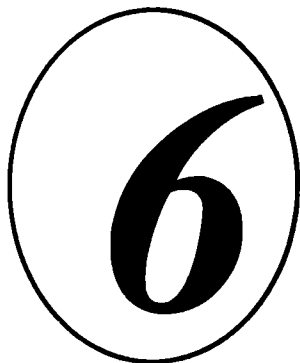
Melléklet

a f. év október 25.-én megtartott elnökségi üléshez

1. Luk János, a Komárom-Esztergom megyei szervezet titkára írásbeli beszámolójának kivonatos ismertetése.

A beszámoló kiemeli a helyi szervezetekkel való jó kapcsolatot. A közlekedésbiztonsági tanács intézkedésére piktogram jelzi a vak ember ülőhelyét az autóbuszokon, továbbá a gyengénlátóknak a busz számát nagyméretű, jól megvilágított számjeggyel jelölik.

Adatokat közöl az adománykeretről, ill. ezzel való gazdálkodásról. Az adománykeret forrásai közül kiemeli özv. Csajzer Ferencné, elhunyt tatabányai lakos 100 000 forintos hagyatékát, valamint özv. Hamar Gyuláné 10—14 ezer forintos évenkénti támogatását. Ezen forrásokból 80 000 forint betétállományt létesítettek az OTP-nél, melynek éves kamatát —

az adományozók végakarata, ill. kívánása szerint — karácsonyi segélyként osztják ki a rászorulóknak között.

A tagszervezés során különös gondot fordítanak a még ismeretlen, újonnan sérült tagtársak felkutatására; nagy segítség ebben, hogy a személyi járadékot megállapító határozatot kézhez kapják.

Kiemelten kezelik a vak gyermekek sorsát, szorgalmazzák időben való beiskolázásukat. Az idős, egyedül élő sorstársak patronálását illetően a szociális gondozókkal való együttműködés messzemenően kielégítő.

Számszerű adatokat közöl továbbá a beszámoló a taglétszámról, a munkában lévők arányáról, valamint a dolgozó sorstársak különféle szakmákban való megoszlásáról.

Figyelemmel kísérik a megyei szervezetekben történő jelentősebb kulturális rendezvényeket; törekednek is az ezeken való részvételre, minél nagyobb számban. A megyei könyvtárnál eredménnyel szorgalmazzák a hangoskönyvtári igények kielégítését.

Megemlíti végezetül, hogy a helyhatósági választások után létrejött új hivatali formákkal, tömeg- és szociális szervezetekkel megőrzik az eddigi jó kapcsolatok kontinuitását, sőt, ha lehet, még tovább is fejlesztik azt.

2. Kovács Lászlóné, a Tolna megyei szervezet titkára írásbeli beszámolójának kivonatos ismertetése.

Az anyag első részében a Szekszárdra való átköltözés nehézségeit fejti ki. (Ideiglenes bérleménybe való

költözés, telefon beszerzése stb.). Szót ejt a helyi közigazgatási szervek és szolgáltató intézmények segítségéről; intézkedés a kulturális tevékenységek, rendezvények zavartalan lebonyolításáról, sorstársaink munkához juttatásáról. Megemlíti a helyi sajtó publikatív, a vakok ügye iránti közvélemény-ébresztő cikkeit.

Megtartották a fehérbot napi ünnepeket mind Szekszárdon, mind Pakson; ennek egyik látványossága a vakvezető kutyák bemutatója, felvonulása volt Szekszárd főterén.

Részletesen ismerteti a beszámolói időszak (múlt év szept. 25.-től kezdődő) eseti és folyamatos intézkedéseit, szövetségi tevékenységeit. Jogos megelégedéssel szól a Veszprémben ez év tavaszán megtartott vetélkedőn elért második helyezesükről. (Hogy súlya legyen a szónak...). Beszél a Vöröskereszt térítésmentes juttatásairól; bálás ruhaneműk, Béres-cseppek, rendszeres vérnyomásmérés stb.

Felsorol még néhány egyéb megmozdulást, rendezvényt, így pl. a dombóvári fehérbot napi rendezvényt, melynek expozéját dr. Zsámár György tartotta, a Látássérült Gyermekek Baráti Köre megalakulását Szekszárdon, a Bécsbe és Pozsonyba, valamint belföldi nevezetes helyekre való kirándulásokat stb.

A beszámoló végezetül statisztikai táblázatot közöl a szervezet állományáról: taglétszámáról, az év során bekövetkezett állományváltozásról, nemek szerinti megoszlásról, foglalkoztatottak és társadalmi aktivisták arányáról.

Vita a társadalmi szervezetek költségvetési támogatásáról

(Dr. Szigeti György képviselőnk 1990. szeptember 17-én, a Parlamentben elmondott beszéde)

Elnök Úr! Tisztelt Országgyűlés!

Kapcsolódnék Matyi László hozzászólásához, és előjáróban annyit tudnék mondani, hogy a határozati javaslat egy részével egyetértek, azt támogatom, a másik részét kifogásolom. Szeretném, ha ez a határozat inkább lenne szociális, közhasznú, és kevésbé politikus.

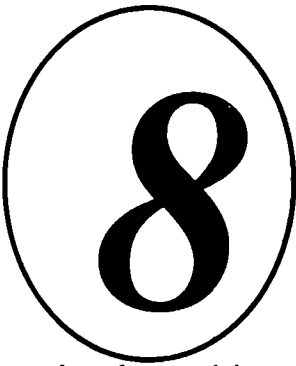
Az Országgyűlés a Magyar Köztársaság költségvetéséhez képest viszonylag kis összegről dönt most, ez a költségvetés egy tized részét sem éri el. Ebből a szempontból valaki mondhatná, hogy ez lényegtelen kérdés, kevésbé fontos. Már az előterjesztés és a módosító javaslat is mutatja azonban, hogy más szempontból ez lényeges és fontos. Most építjük ki civil társadalmunkat, óriási mértékben növekednek meg a társadalmi szervezetek, egyesületek.

Egy bizonyos szempontból különbséget kell ezen egyesületek között tenni. Ez a szempont a működés, a fennmaradás és a létezés kérdése. Szakmai szövetségek — legyen az orvosi, jogász-, mérnök-, vagy vállalkozói szövetség — olyan tagságot toboroznak, amely biztosítani tudja saját érdekvédelmi szervezetének fennmaradását. Vannak azonban olyan egyesületek, amelyeknek a tagsága a beteg, elesett emberek közül kerül ki, életük a létminimum szintjén mozog,

és nem ritka esetben — gyakori esetben — a szociális támogatásból érik el ezt.

Ezek a társadalmi szervezetek egy másik szemszögből is különböznek a szakmai szövetségektől. Míg azok egy érdeklődés, egy szakma, egy továbbképzés, vagy valamilyen más tevékenység, nem az élet teljességét jelentő érdek mentén szerveződnek, addig ezek a szociális szervezetek az őket tömörítő tagságot a gyermekkortól egészen a halálig elkísérik. Olyan feladatokat oldanak meg, amelyeket másutt tulajdonképpen az állam old meg, vagy pedig megfelelő támogatással a társadalom szervezetei, egyesületei. Néhány példát említek saját területemről, de akár a mozgáskorlátozottak, -sérültek egyesületétől. A gyerekeket felkutatják, beiskolázásukban részt vesznek; a később ilyen helyzetbe kerülteknek átképzését, írás-olvasás tanítását, mozgáskultúráját alakítják, az egész kultúráldásukat az egyesület szervezi, és a szociális gondozás területén is részt vesz.

Az elmúlt parlament bizottsága döntött abban a kérdésben, hogy az erre előirányzott összeg milyen módon legyen felhasználva. Ez az összeg az év elején 520 millió forint volt, amelyből mindössze 16%-ot kaptak a szociális célú szervezetek. Böven jutott azonban támogatás a Hazafias

Népfrontnak, a DIVSZ-nek, a Béketanácsnak, a Magyar—Szovjet Baráti Társaságnak... tovább nem akarom sorolni.

Most, ennél a határozati javaslatnál bizonyos szempontból kísért a múlt. Most is van olyan szervezet, amelynek van politikai felhangja, és hiába tagadnánk, a politikához kapcsolódik.

A rendszerváltás folyik, a politika elismert; az Országgyűlés több mint 700 millió forintot szavazott meg a pártok működésére és ezzel a politikának megfelelő mozgásteret biztosított. Leszögezem, hogy nem azon szervezetek ellen vagyok, létezésükkel nagyon egyetértek, amelyek bizo-

nyos politikai érdekeket is megjelenítenek, és nagy tisztelője vagyok az ott tömörülő tagságnak a sok szenvedés miatt. Azonban gondolom, az ő érdekeik védelmét a törvényeknek kell szolgálni, a meghozott végzéseknél, határozatoknál; a kormány már fölállította a kárpótlási hivatalt, és miután ezek a kérdések rendeződnek, saját önszerveződésüket önfenntartó módon meg tudják oldani.

Végezetül annyit mondanék, hogy ez az ellenzéki padosorokból hangzik el, azonban egybecseng a kormányprogrammal. Antall úr kormányprogramjában célul tűzte ki, ígéretet tett arra, hogy azokat a társadalmi rétegeket támogatja ... — olvasható a kormányprogram 8. oldalán, II. pont, (1) bekezdés alatt.

Köszönöm. (Nagy taps.)

„...súlya a szónak...”

Befejeződött az a kétfordulós általános műveltségi játék, melyet a szövetség hirdetett meg a megyei szervezetek csapatai számára, az 1990-es évre. A műveltségi rendezvényesorozat Jász-Nagykún-Szolnok megyéből indult ki. A döntőben a baranyaiak kerültek az élre, megelőzve Csong-

rád, Tolna, Jász-Nagykún-Szolnok, Komárom-Esztergom és Pest megyék játékosait. A játéksorozat két szervezője — dr. Baranyi Imréné és Rózsa Dezső — köszönetet mond mindazon közreműködőknek, akik a színvonalas rendezvény sikeres lebonyolításában részt vettek.

Alapító okirat

Alulírott alapítók annak érdekében, hogy a magyarországi mozgáskorlátozottak, valamint a vakok és gyengénlátók szociális helyzetének javításához hozzájáruljanak, elő kívánják segíteni a távbeszélő állomáshoz jutásuk anyagi problémáinak megoldását, és könnyíteni szándékozzák javukra a távbeszélő szolgáltatások igénybevételének anyagi terheit.

Ezért a Polgári Törvénykönyv 74/A—F

§-aiban szabályozott, közérdekű célt szolgáló, jogi személyként működő

alapítványt

kívánnak jelen okirattal létrehozni. (A továbbiakban Alapítvány)

1. Az Alapítvány célja

Anyagi támogatást nyújtani a bevezetőben említett rétegek számára a világgal

való kapcsolattartás nélkülözhetetlen eszközének, a telefonnak igénybevételéhez.

Szociális helyzetükből adódóan a társadalom ezen rétegei egyre kevésbé tudják a telefonnal kapcsolatos anyagi megterhelést vállalni. Legnagyobb gondot jelentő számukra a telefonhoz jutás esetén, a beruházási hozzájárulás összegének, a távbeszélő szerelési költségeinek, és a telefonkötvényes területen a kötvény névértékének előteremtése.

Az Alapítvány elsősorban e különösen nagy terhek egy részének vagy egészének átvállalását tűzi ki célul. A lehetőségek és igények függvényében havi beszélgetési díjhoz is hozzájárul.

2. Az Alapítvány neve

„Telefonnal a rászorultakért”

3. Az Alapítvány székhelye

Budapest, XII. Krisztina krt. 6—8.

Postacíme: Budapest 1541

4. Az alapítók

— Magyar Távközlési Vállalat

(Budapest, XII., Krisztina krt. 6—8.)

Postacíme: Budapest 1541

— Postabank és Takarékpénztár RT.

(Budapest, V., József nádor tér 1.)

Postacíme: Budapest 1051

(A továbbiakban alapítók)

5. Az Alapítvány vagyona

Az Alapítvány induló vagyona: 2 500 000 Ft, azaz kettőmillió-ötszáz ezer forint, ami a következők szerint oszlik meg:

— Magyar Távközlési Vállalat 2 000 000 Ft, azaz kettőmillió forint,

— Postabank és Takarékpénztár RT.: 500 000 Ft, azaz ötszáz ezer forint.

Alapítók az Alapítvány tőkét a Postabank és Takarékpénztár RT-nél helyezik el. Az Alapítvány induló vagyona a Postabank és Takarékpénztár RT-nél vezetett elkülönített számlára a bírósági nyilvántartásba vételt követő 15 napon belül kerül kifizetésre.

A továbbiakban a Magyar Távközlési Vállalat évente 1 mFt-ot, a Postabank és

Takarékpénztár évente 100 eFt-ot fizet be az Alapítvány javára minden év március 31-ig, legalább addig, amíg az Alapítvány vagyona a 10 mFt-ot el nem éri.

Az Alapítvány forrásai

— alapítók befizetései,

— természetes és jogi személyek pénzbeli, dologi, valamint tevékenységfelajánlásai, hozzájárulásai,

— kamatok,

— egyéb források.

6. Az Alapítvány kezelője, a vagyon felhasználásának módja

Az Alapítványt kezelő szerve és egyben képviselője az 5 (öt) főből álló testület (a továbbiakban: kuratórium), amelynek

— 2 tagját a Magyar Távközlési Vállalat,

— 1 tagját a Postabank és Takarékpénztár RT.,

— további 1—1 tagját pedig a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (továbbiakban: MEOSZ) és a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége (továbbiakban: MGVYOSZ) jelöli ki.

A kuratórium tagjai:

Magyar Távközlési Vállalat 2 fő (ifj. Frischmann Gábor, Feldmann Tamásné)

Postabank és Takarékpénztár RT. 1 fő (Szabóné Bolváry Marianne)

MEOSZ 1 fő (dr. Fekete Ervin)

MGVYOSZ 1 fő (a Szövetség elnöke által esetenként kerül kijelölésre)

A kuratórium elnöke: ifj. Frischmann Gábor (Magyar Távközlési Vállalat vezérigazgatója, lakcíme: 2083 Solymár, Ibolya u. 40/E.)

A kuratórium tagjainak megbízása 3 évre szól.

10

A kuratórium maga határozza meg működési szabályzatát. Szükség szerint, de évente legálább két alkalommal ülésezik.

Az Alapítványt a kuratórium elnöke képviseli.

Írásbeli kötelezettségvállalásra — ha az nem a kuratórium elnöke — két, képviseleti joggal felruházott kurátor együttesen jogosult.

Az Alapítvány bankbetétje felett a kuratórium által kijelölt és a bankhoz bejelentett három személy közül bármelyik két-két személy jogosult rendelkezni.

A vagyon felhasználásának módja

A folyamatos támogatási lehetőség biztosításának céljából a kuratórium a vagyon hozadékát (kamatát) minden évben szétosztja, kivéve az első évet (1990), amikor 250 000 Ft-ot az induló vagyonból lehet felhasználni a mielőbbi segítségnyújtás érdekében.

A támogatás elnyerésének módja: az évente legalább egyszer meghirdetésre kerülő pályázaton való részvétel.

A pályázatok elbírálásánál, az anyagi támogatás odaítéléséről a kuratórium — az érdekelt szövetségek által végzett előzetes környezettanulmány és javaslat figyelembevételével — dönt.

A támogatás az alábbi formákban nyújtható

— beruházási hozzájárulás részbeni vagy teljes átvállalása (50—100%-ban),

— szerelési költség részbeni vagy teljes átvállalása (50—100%-ban),

— telefonkötvény vásárlásához történő anyagi támogatás (50—100%-ban), ez esetben a kötvénykamat és törlesztőrészeinek a támogatás mértékével arányos

része az Alapítványt illeti,

— havi beszélgetési díjhoz nyújtott támogatás (havi 100—500,— Ft fix odaítélése 1 évre).

Az Alapítvány működésével kapcsolatos könyvelési feladatok ellátására a kuratórium ad megbízást, és költségeit az Alapítvány fedezi. Az egyéb adminisztrációs tevékenység ellátását 3 főből álló intézőbizottság végzi. Az intézőbizottság munkájával kapcsolatos dologi kiadásokat az alapítók vállalják.

7. Csatlakozás módja

Az Alapítványhoz csatlakozhat minden hazai és külföldi természetes és jogi személy, aki magáévá teszi az alapító okiratban foglaltakat. A csatlakozási szándékot a kuratóriumnál kell — a felajánlott összeget is meghatározó — levélben bejelenteni. Az elfogadásról a kuratórium határoz.

A csatlakozási szándékot kizárólag a jelen alapító okiratban szereplő feltételekhez lehet kötni.

8. Az Alapítvány tartama

Az Alapítvány határozatlan időre jön létre.

9. Egyéb kérdések

Alapítók tudomásul veszik, hogy jelen alapító okirat érvényességéhez, annak bírósági nyilvántartásba vétele szükséges.

Az Alapítvány a nyilvántartásba vétellel nyeri el jogi személyiségét. A bírósági nyilvántartásba vétel iránt az alapító okirat elfogadását követően a Magyar Távközlési Vállalat, mint alapító soron kívül intézkedik.

Az alapító okiratban nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyv és az alapítvány gazdálkodására vonatkozó 96/1988. (XII. 22.) MT rendeletben foglaltak az irányadók.

(Az alapító okiratot 1990. szeptember 12-én az érintettek ünnepélyes keretek között írták alá. Szövetségünket Pinviczki György Budapest és Pest megyei titkár képviselte.

A szerkesztő megjegyzése).

Vak költők versei

(Halottak napjára)

Leo Sonnwald

Út az öröklétbe

Az Unser Schaffen
c. német testvérlapból fordította:
Kas László)

*Megy az idő, megy felettiünk:
Felkavarja életünk,
Midőn elhagy, kivel egy volt
Szívünk, lelkünk, mindenünk.*

*Megy az idő; útitársad
Mindörökre itt hagyott.
Ím, ütött órája: már csak
Fenn az égben láthatod.*

*Fut az idő, fogy az élet
Tartóztathatatlanul.
Majd a sorssal küzdő lélek
Öröklétbe elvonul.*

Dani Ferenc

Írás-féle a holnaphoz

*Holnap; íme én írok Neked,
Én, a tegnapi beteg, esett.
Írok, hogy szűnjenek a dühök, az átkok,
S teljesüljenek a jók, mit be nem váltott
Ígéretes tegnapod.*

*Holnap: megkérlek siess nagyon,
Süssön át napod jajon, fagyon.
Teljesíts minden új hitet, csókot, job-
bat,
Mert perceim futnak s ha nem sietsz:
holnap
Reád mered egy halott.*

„...et lux perpetua luceat eis”

12

Végső búcsú Fórizs Lászlótól

Szövetségünk Jász-Nagykun-Szolnok megyei szervezetének volt elnöke, országos küldöttje, Fórizs László 1990. szeptember 28-án, rövid betegség után elhunyt.

Fórizs László Kiskunhalason született 1908. február 13-án. Fiatal korában a református egyház szolgálatában látott el különböző feladatokat. Utóbb Karcagon, az egyház szeretetotthonának vezetője volt az államosításig.

1957-ben lépett szövetségünk tagjai sorába. Több mint 20 éven át volt szervezetünk karcagi klubjának vezetője. Ez idő alatt szinte minden évben szervezett kirándulást. Gyakran voltak náluk rendezvények, előadások, műsorok. Jó kapcsolatot tarott fenn a klub a város intézményeivel, üzemeivel, iskoláival.

Fórizs László rendszeres tudósítója volt lapunknak. A vakügy területén végzett kiemelkedő munkáját szövetségünk vezetősége két alkalommal is Braille-éremmel ismerte el. Idős korában is aktív cselekvőként részt vett megyei szervezetünk munkájában, élete végéig. Amikor idei kétnapos kirándulásunk végén, szeptember 9-én szorongató kézfogással elbúcsúzott tőlünk Laci bácsi, nem gondoltuk, hogy ez lesz vele az utolsó találkozásunk.

Fórizs László temetése október 4-én volt Karcagon. Utolsó útjára a gyászoló család, az ismerősök, a tisztelők között, megyei szervezetünk elnökségi tagjai közül mi is elkísértük. Fájdó szívvel búcsúztunk tőle, emléket megőrizzük.

Dr. Domonkos János

Dr. Batthyány- Strattmann László ifjúkori éveiről

13

Magyarországnak szüksége volna már olyan szentekre, akik korunkban mai, élő példákkal tömegeket ragadhatnának magukkal a keresztényibb, emberibb életre. Ilyen szentéletű ember, „a hit nagy tanúja” volt dr. Batthyány-Strattmann László körmendi herceg, a szegények szemorvosa, aki — 120 éve — 1870. október 28-án látta meg a napvilágot Dunakilitin. Bár születése óta csak két emberöltő telt el — ami történelmi távlatokban nagyon rövid idő —, de ezalatt nagyot fordult a világ sora, és élnek köztünk, akik őt személyesen ismerték.

Élettörténete egyik legősibb magyar nemesi család tradícióinak — mely nem ismeretlen a magyar nép előtt — folytatója. Körmenden, a Batthyány kastélyparkban obeliszk áll, amelyen korábban kőbe vésve sorakoztak a magyar család kiemelkedő tagjainak nevei. Németújváron, a vár nagytermében ma is megtalálhatók az ősök képei. Batthyány-ak már az Árpád-házi királyaink alatt jelentős szerephez jutottak a nemzet életében. Nádorok, híres államférfiak, törökverő hadvezérek, nagy püspökök, nemzeti vértanúk voltak közöttük. E történelmi jelentőségű család sarja volt gróf Batthyány Lajos (1806—1849), a magyar szabadságharc vértanúja, aki először Széchenyi és Wesselényi, majd Kossuth híve.

1848. március 17-től Magyarország első alkotmányos miniszterelnöke, akit 1849. október 6-án Haynau agyonlővet. A mártírhalált halt kivégzése helyén örökmécses ég.

A Batthyány család címere a kicsinyeit vérével tápláló pelikán; alatta az oroszlán, szájában kard. A család jelmondatát (FIDELITATE ET FORTITUDINÉ) László így változtatta meg: FIDELITATE ET CARITATE (Hűséggel és szeretettel).

A család tagjainak korunkban — eme nagy ősök után — nehéz újabb történelemírásra kínálkozó tény megélve nyújtani. Már csak fölfelé, az életszentség felé vezet az út. A „szegények orvosa”, dr. Batthyány-Strattmann László ezt az utat találta meg s járta végig: Isten felé. Élhetett volna a gazdagok gondtalan életét, de ő a szegények orvosa szerepét választotta.

Ki volt ő valójában? Ifjúságát sok ígéretes adottság jellemzi, az elhivatottság kora jeleivel. Érdeklődése széles körű.

Tizennégyen voltak testvérek. Legifjabb húga, Erzsébet emlékezései alapján Laci eleven, bátor, mosolygós kisfiú. Kékesszürke szemeiből sugárzott az értelem, a huncutság. Az épület, melyhez László gyermekkori emlékei fűződtek, csak jóakarattal mond-

14

ható kastélynak, mert inkább nyári laknak illett be. A ház ajtajain a kilincsek alacsonyan voltak, azért, hogy a kisgyerekek bármikor ki-be jár hassanak rajtuk.

Első drámai élménye a nagy dunai árvíz hatéves korában. Egyik reggelre a parkot is elöntötte a méteres áradat. Az ablakon keresztül tudtak menekülni. A megrémült gyerekeket a megmentésükre küldött csónakokba rakták, s csak nagy nehezen tudtak Köpcsénybe (Trianon óta Kittsee, Burgenland) menekülni. Az itteni kastély lett ezután életének egyik fő és megszeretett színtere. Egyelőre nem sokáig maradt itt.

Családi tragédia árnyékolta be gyermekkorát. Apja és anyja szerelmi házasságot kötött. De az apa ráunt az egyhangú vidéki életre, az egymás után születő gyerekekre, felesége betegeskedéseire. Otthagyta családját. Laci látta, hogy édesanyja nagy fájdalommal senki nem tud segíteni. Édesanyját később vértanúként emlegette, és László élete végéig megőrizte az ő emlékét. Vallásosságának, főként Mária-tiszteletének alapjait tőle hozta magával.

Az orvosi hivatás iránti hajlama már iskolai éveiben is megnyilvánult. Szívesen olvas gyógyszerészi, orvosi könyveket. Otthon kis házi gyógyszerértárt állít össze különféle ártatlan szerekből. Egyik diáktársa kanonok korában úgy emlékezik rá vissza, mint aki sokszor mondta: — Orvos leszek és a szegényeket ingyen fogom kezelni!

Vidám és csínytevő. De szeret imádkozni. Gyakorta járul a szentségekhez. Mindig szorgalmasan tanulja a hittant. Belép a Jézus Szíve Társulatba, később a Mária-kongregációba. Sok emberrel ellentétben haláláig észben tartja és teljesíti társulati kötelezettségét, imáját. Szívesen olvas vallásos könyveket és folyóiratokat. Érdekli a szentek élete s az egyháztörténelem.

Érdekli mindenféle tudomány, elsősorban a gyakorlati oldaláról. Lebilincseli a csillagászat. Köpcsényben obszervatóriumot rendez be nagy távcsővel. Kémia tekintetében kis laboratóriuma van. Itt sok mindent készít: fogkrémet, cipőpasztát, szódavizet, kölnit, ólom- és viaszszobrocskákat. Fényképez és maga hívja elő felvételeit. De sok bűvészfogást is elsajátít. Határozott szuggeráló ereje van.

A természettudományokkal párhuzamosan a humán tudományok s a művészetek is igen érdeklik. Megismert sok-sok operát. Operabemutató után otthon mindjárt fejből játssza a hallott dallamokat. fiatalabb korában, birtokain néha parasztlakodalmakon is megjelent, s az emberek sokáig emlegették. Kitűnő lovas és gépkocsivezető is volt.

Lelki életében, az erények gyakorlására tette a hangsúlyt. Őszinte vallásossága annyira áthatta lényét, hogy sohasem jött indulatba. Mozdulataira, szavaira is vigyázott. Kerülte a fölösleges beszédet s a bűnre vezető alkalmat. Rendszeresen önmegtagadást gyakorolt, hogy Istennek tetsző életet éljen.

1900-ban doktorált. Egyetemi évei idején feleségül vette Coreth Mária

Teréziát. Házasságuk példamutató. Először köpcsényi, majd a világháborút követően körmendi kastélyában modern kórházat alapított. Sikeres szemműtékek ezreit hajtotta végre. Életcéljának Krisztus szeretetparancsa megvalósítását tekintette. A szegényeket nem csupán ingyen operálta, ingyen tartotta, hanem úti-költségüket is megfizette, felruházta őket, pénzsegélyt adott részükre, mindig a legnagyobb tapintattal. A szemüveget utalványra felírta nekik, majd az optikusnak kifizette. Orvosként tehetségét, vagyonát a szegények és lelkileg elesettek szolgálatára áldozta. A felebaráti szeretet, a lelkek iránti buzgalom nemes példáját nyújtotta. Felebaráti szeretete istenszeretetében gyökerezett. A mindennapi szentmise, a mindennapi szentolvasó hozzátartozott napirendjéhez. Imádságos életére mutat, hogy mielőtt a kórházba megy gyógyítani, rövid időre betér a kápolnába. A műtétek előtt fohászkodik. Betegeit nagy tapintattal igyekezett rávenni a szentségek vételére. Mivel nagy áhítattal viseltetett Jézus legszentebb Szíve iránt, minden távozó betegének Jézus Szíve képet adott.

Értékrendje szerint igazából minden ember csak annyit ér, amennyit a jó Isten előtt ér. Mert mindazok a tulajdonságok, amelyeket az emberekben a földön nagyra értékelünk: becsületesség, igazlelkűség, felebaráti szeretet, mindez és a többi itt föl nem sorolt, az istenszeretet természetes következménye.

Saját maga is súlyos beteg volt már, amikor ezt írta egy levelében a betegápolásról: — Sohase neheztel-

jünk valamiért a betegekre. Észre se vesszük, ha talán egyszer egy kellemetlen szót mond nekünk. Ellenkezőleg: ha látjuk, hogy nehézségei vannak velünk szemben, az csak arra ok, hogy — tolakodás nélkül — megkettőzzük szeretetünket iránta.

Végrendeletéből egy mondat: — Életem egyik fő feladatának tűztem ki, hogy orvosi működésemmel a szenvedő emberiségnek szolgálatot tegyek.

14 havi súlyos rákbetegség után, Bécsben hunyt el 1931. január 22-én. Testét érckoporsóban lovas kocsival hozták vissza Körmendre. A kápolnában — három napon át — ezrek búcsúztak tőle. Majd a koporsót Németújvárra (Güssing) szállították. Ott temették el a ferences templom alatti családi sírboltba. Mert mind többen keresték fel sírját, 1988-ban felhozták koporsóját a kriptából a templomba, hogy a hívek könnyebben imádkozhassanak sírjánál. Égő mécsesek, nemzeti színű szalaggal díszített koszorúk jelzik, nagyon sokan zárandokolnak sírjához és kérik közbenjárását.

Boldoggá avatási per előkészítését a bécsi és a szombathelyi egyházmegyék végezték. A per lefolytatását Rómában az illetékes szentté avatási Kongregáció megkezdte. Öröm és kitüntetés lesz a magyarság számára, ha honfitársunkat, a Szombathelyi Egyházmegye hű fiát a boldogok, majd később a szentek sorában tisztelhetjük.

Lak István

16 200 éve született

Teleki József

Hazánkban a polgárság és az értelmiség szerepét legtöbbször a nemesiség és az arisztokrácia vállalta. Jó példa erre a Teleki család, amelynek tagjai kiváló tudósok, nagyszerű hazafiak, jeles politikusok voltak. E birtokos familia legtöbbje Erdélyben élt. Onnan mentek külföldi egyetemekre tanulni, és legtöbbször oda is tértek vissza. De a hazai fejlődés következtében néhányan Magyarországra települtek át. Ennek a családnak kiemelkedő tagja a kevésbé ismert Teleki József gróf is, aki már Pesten született 1790. október 24-én. Apja, Teleki László gróf még Erdélybe tért vissza a külföldi tanulmányok után, de később végleg Pestre települt át. Itt egyre többet tett a hazai fejlődés érdekében. Édesanyja, Teleki Mária a családnak egy másik ágából származó asszony, a kor szokásának megfelelően igen alapos műveltséget szerzett. Teleki József nagyon fiatalon, tízéves korában elveszítette édesanyját. Apja nemsokára újból megnősült. Második felesége, Mészáros Johanna is szintén igen művelt asszony. Ő alapította a pesti jótékony nőegyletet. A mai Martinelli téri — hajdani Teleki-palotába pedig maga köré gyűjtötte az értelmiség legjobbjait.

Teleki József Kolozsvárt, a refor-

mátus kollégiumban kezdte tanulmányait. Már ott korán kitűnt kiváló képességeivel és a tudományok iránti érdeklődésével. Kolozsvári és pesti jogi tanulmányai után Pest vármegyéhez került, majd a budai Helytartótanács szolgálatába lépett.

1812-től két évig a Göttingeni Egyetemen tanult. Onnan Hollandiába, Svájcba, Észak-Itáliába ment tanulmányútra. 1815-ben tért haza Magyarországra. Néhány évig a közigazgatásban dolgozott. Ezenkívül a Tiszamelléki Református Egyházkerület és a sárospataki kollégium főgondnoka volt. Tevékenyen bekapcsolódott a pesti szellemi életbe is. Nyelvészeti és történelmi cikkeket írt, amelyek a Tudományos Gyűjtemény című folyóiratban jelentek meg. Később egy ideig szerkesztette is a lapot. De írt a Kisfaludy Károly szerkesztette Auróra című lapba is. Két alkalommal is elnyerte a Marczibányi-alapítvány pályadíját.

Térjünk ki néhány gondolatban erre a ma már alig ismert alapítvány díjára és létrehozójára. Marczibányi István 1752-ben született Makón. Az egykor neves, közéleti szerepléséről ismert férfi birtokai jövedelméből magyar tudományos és irodalmi munkák jutalmazására, nyelvészeti pályázatok ki-

tűzésére 50 000 Ft-os alapítványt tett. Marczibányi István 1810-ben halt meg Budán. A Marczibányi-alapítvány elnöki teendőit először Teleki József édesapja, László látta el. Ez az alapítvány az Akadémia elődjének is tekinthető, mivel annak majdani feladatköre egy részét is ellátta. A Marczibányi-díjat 1815-től kezdve, kisebb megszakításokkal évente kiadták, egészen 1944-ig.

Teleki József tehát két alkalommal is Marczibányi-díjat nyert munkáiért. Első nyertes alkotásában a nyelvújítási mozgalom kérdéseivel foglalkozott, mérsékelt hangvétellel az újítók mellett állt. Második alkalommal egy tökéletes magyar szótár előkészületi munkálatairól írt művéért kapta a díjat. Ezután több irodalmi és történelmi tanulmányt írt. Egyre inkább a történelem kérdéseire irányította figyelmét. Minden más munkát félretett, és az őt legjobban érdeklő Hunyadiak korával kezdett foglalkozni. Óriási mennyiségű forrásanyagot dolgozott fel, hozzáértő, szakmai tudással. Nagy műve: a Hunyadiak kora Magyarországon című alkotása csak részben jelent meg életében.

Amikor gróf Széchenyi István 1825-ben felajánlotta egyéves jövedelmét az Akadémia megalapítására, akkor Teleki József is csatlakozott a mozgalomhoz, és részt vett a szervező munkában. A maga és testvérei nevében felajánlotta az Akadémia részére az apjától örökölt 30000 kötetes könyvtárát. E könyvtár nagy értékű válogatott, enciklopédikus jellegű gyűjtemény volt. Teleki Józsefék ajánlólevelükben kijelentették, hogy a Magyar Tudományos Társaságnak, de egyúttal a haza minden polgárának használatára kívánják a könyvtárat engedélyezni. Teleki József gondoskodott újabb adományával a

könyvtár működtetéséről. Később is folytatta a könyvtár állományának bővítését, értékes kéziratokat, ősnymtatványokat, kódexeket, magyar irodalmi vonatkozású könyvek vásárlásával.

Teleki Józsefet 1930 novemberében választották meg a Magyar Tudományos Akadémia első elnökévé. Ezt a tisztséget 1855. február 25-én, Pesten bekövetkezett haláláig betöltötte. Széchenyi István az akadémia másodelnöke lett, bizonyára azért, mert ő sok minden más dologgal foglalkozott. Egyébként Széchenyi egyik nyilatkozatában kijelentette, hogy Teleki Józsefnél becsületesebb embert nem ismert életében.

Több jelentős tisztséget is betöltött Teleki József. 1832-től a bécsi Magyar Udvari Kancellária tanácsos. 1842-től Erdély kormányzója lett. Ezt a hivatalt egészen 1848-ig, a tisztség megszűntéig megtartotta, akkor egyesült Erdély Magyarországgal. Ezután többé nem vállalt politikai szerepet, csak a tudománynak élt. Főként a már említett történelmi munkáin dolgozott.

Szemléletében konzervatív politikus volt Teleki József. De egyéniségére jellemző, hogy mostoha öccsét, Teleki Lászlót élete végéig támogatta, amikor az 1849 után nehéz helyzetbe jutott. A szabadságharcban játszott szerepe miatt ugyanis megfosztották minden vagyonától.

Teleki József alapítványaival nemcsak az Akadémiai Könyvtár létrehozását alapozta meg, hanem a tudományos munkákat is segítette. Sokat tett a magyar szellemi élet fejlődése érdekében.

Dénes Géza

Törött**hanglemezek**

18

Gábornak az okányi Emmi volt a mindene. A korai vonattal jártak be a békéscsabai gimnáziumba. Emmi kelt korábban: már 6 óra-kor vonaton ült, és fél hét körül csatlakozott hozzá Sarkadon Gábor. Okos, természetes, kissé bohém lány volt, természetes és vidám, akár a napsugár. Gábor már komolyan pödörgette jávorbajuszát. A vonaton együtt tanultak, együtt örültek, ha a másik jól fel-elt, és megvárták egymást az iskola előtt, segítettek egymás dolgozatában, s tavasszal néha még csokolóztak is: úgy kezdték, mint a tapasztalatlan gyerekek, aztán belemelegedtek.

A nagy szünetben sem tudtak egymás nélkül meglenni. Szeret-tek egymást tisztán, zavartalanul. 1940 augusztusában, a szünetben felutaztak Pestre. Egyenesen a Városligetbe szaladtak ki. A fák között csatangoltak, figyelték a bomló madarakat, a kavargó tömeget, felültek egy óriáskerékre, aztán odaálltak a gyorsfényképész elé. Innen klépve egy sárga sátor-ra figyeltek fel. A sátor oldalán nagy betűk: **ÓRIÁSI SZENZÁCIÓ! A TUDOMÁNY CSODÁJAI RÁDIÓ-LABORATÓRIUM!**

Mi lehet ez? Kíváncsian léptek be a sátorba. Bent sötét volt, csak a közepén elhelyezett asztalon világitott egy fehér üveglap. Tölcsér-be kellett mondani valamit, jó pénzért, s a hang örök emlékül megmaradt. Nagy pénzt fizetett érte Gábor. Emmi a tölcsér elé állt és beleénekel:

*„Drágám, ha jön az est,
A csillagokat sose keresd.
Csalfák a csillagok,
A két szemem szebben ragyog.”*

Pár perc múlva kezükben volt a viaszlemez. A sátor előtt összecso- kolóztak. Emmi pirulva nyújtotta a lemezt:

— Gábor, ezt neked adom em- lékbe!

Később Gábor el-elmaradt a ta- lálkáról. Leventegyakorlatra idéz-tek, hogy elsajátítsa a kézigránát- dobást, a célbalövést, a kúszást.

1944-ben együtt érettségiztek, kitűnőre. Újra jött a vakáció, de nem találkozhattak, csak levelez-tek. S egy napon különös levelet hozott Gábornak a postás: „Ki tudja, mikor találkozhatunk. Fél óra múlva jelentkeznünk kell a

csendőrségen, s már az éjjel el-
visznek bennünket. Drágám, ha
nem találkoznánk...

Gábor átrohant Okányba. Már
nem találhatta ott Emmi. Előző
éjjel ismeretlen helyre vitték a
többiekkel együtt.

— Mi az, hogy zsidó? — ráncol-
ta össze homlokát és sírásba fo-
gott.

Évek múltak, múltak el. Gábor
sokáig gondolt Emmire és szenved-
tett. Kereste a Vöröskereszt útján
is, de hiába. Aztán telt az idő: ki-
nevezték járási jegyzőnek, majd
két év múlva tanácsná alakult át
a hivatal és a megyeszékhelyen
lett tanácselnök. A hivatali gon-
dok, az új munkatársak, a meg-
változott környezet és a világ, a
nagy tervek kiverték fejéből a
múltat és vele Emmi. A nőtanács
titkárnőjének is csilingelő volt a
hangja. Esküvő, évek teltek és
már négy gyermek mászta a lép-
csőházat. Közben észre sem vette,
hogy bajusza már deresedik.

— Itt a nyakunkon a kará-
csony, kítakarítom a lakást! —
mondta a felesége. — Vegyél ki
két nap szabadságot, egyedül
nem bírom!

Gábornak a kisebbik szoba ju-
tott. Kiverte a szőnyeget, letör-
rölte a port. Belemerült a munká-
ba, oda sem figyelt, amikor felesé-
ge átkiáltott hozzá:

— *Mi ez, Gábor? Valami nagyon
rég lehet. Mindjárt kipróbálom!*

Recsegést, sercegést hallott a
nagyszobából, utána egy csilinge-
lő női hangot énekelni:

„Drágám, ha jön az est.

A csillagokat
sose keresd.

Csalfák a csil-
lagok.

A két szemem
szebben ragyog!”

Fájdalmas érzés futott át gerin-
cén, mint a villám, kezéből kihul-
lottak a nippék. Kiszakította ma-
gát, átszaladt a nagyszobába. A
rádió nagy lemezjátszóján a kis
megszürkült, kopott lemez forgott,
Emmi csilingelő hangja áradt be-
löle.

— Zárd el, azonnal zárd el!

— Ugyan fiám, hiszen olyan
szép kis dal — mondta a felesége
és forrón átölelte. De Gábor keze
a lemez után nyúlt, megkaparítot-
ta, a tű recsegve karcolta kereszt-
be. Egy pillanatba került, s a le-
mez kicsúszott a kezéből és csö-
rögve hullt a padlóra.

Nézte a lemezszilánkokat:

— Ócskaság! — suttogta, felesé-
gét nyugtatva. — Vacak viasz! Egy
átkozott világ terméke. Még eltör-
né ezt a finom, új tüt.

Felesége csipőre tett kézzel kla-
bálni kezdett:

— Szépen összepiszkoltad a
padlót! Éppen nagytakarításkor.
Szép kis segítség, mondhatom.
Azonnal szedd fel... .. Ilyen
ügyetlen legyen egy megyei ta-
nácselnök?!... ..

Gábor fogta a seprőt és riadt
engedelmisséggel rásöpörte a sze-
métlapátra a törött lemezdarabo-
kat, miközben titokban a kabátja
ujjával végigtörölte a szemét.

20

Kitekintő Kitekintő

Választások

Magyarországon 1990

Jobb Somogyszilban disznónak lenni, mint Gadácson embernek

(Megjelent a Mai Reggel c. lap
szept. 26.-i számában)

A gadácsi kocsmában három föl-paprikázott férfi az asztalt veri. Egyikük, egy fekete kovbojkalapos mérgesen mondja: Nekem ne állítsa senki, hogy a Sóti nem lát. Amikor ki kell térni a pofon elől, mindjárt megtalálja az utat. Smafu ez a vakság. Azért vállalja csak el a polgármesteri hivatalt, hogy ne kelljen dolgoznia. Nem is ismeri a falunkat. Három éve jött ide, honnan tudja, hogy mi történik itt? Sosem látta még Gadácsot, ha tényleg vak...

A faluban úgy igazítanak útba, a kocsmától az ötödik ház, kidőlt a kerítése. A csöpörgő esőben Gadácson persze majdnem minden ház egyforma: a megrogyott parasztporták közül soknak nincs már kerítése. Egyben azonban megegyeznek: kikötött kutya viaskodik szinte mindenütt a láncon.

Sótiéknál zörgésemre villany gyulad. Egy apró asszonyka vezet a lakásba. Az előszobában éppen krumpolit válogatott.

— A férjemet keresi? — kérdez

vissza — jöjjön csak!

A nagyszobába megyünk, kinyitja az ajtót. Odabent sötétben ül az ágyon Sóti József.

— Valóban jelölteti magát polgármesternek? — kezdem beszélgetésünket a közepén.

— Még csak világos. Nem akarom, hogy olyan ember kerüljön ebbe a tisztsébe, aki a régi rendszer képviselője. Nekem van elég időm az emberek ügyeivel foglalkozni. Miután szinte mindig a faluban vagyok, már így is többet tudok a kicsinyke, 160 lelket számláló községről, mint az itt élők többsége.

— A falubéliek még azt is vitatják, hogy ön valóban vak-e? Sokan kézzel-lábbal tiltakoznak maga ellen.

— Nem kívánom a haragosaimnak sem azt, ami velem történt. Éppen tíz éve lesz októberben, hogy Gyál községben ammóniákos vegyszerrel szembe öntött egy szemét ürge. Vesztemre, egy ilyen gazembernek adtam el a házamat, s így fizetett ki. A bíróság hiába ítelt kártérítést, az ember közben meghalt...

Sóti úr felesége közbeszól:

— Volt olyan, hogy a férjem telefonált a faluban. Gyorsabban tárcsázott, mint akárki az itt élők közül. Elkezdődött a suskus, hát ez meg hogyan lehet? Biztosan látja a számokat! Azt persze senki nem kérdezte meg tőle, miért is ilyen egyszerű ez neki.

Sóti József folytatja:

— Amikor megvakultam, akkor mindössze egy szakmunkás-oklevelem volt. A hentesszakmát tanultam ki. Aztán amikor elment a látásom,

mégis megpróbáltam, hogy újra kezdjem. A VERCS-nél, a vakok rehabilitációs csoportjánál megtanultam a telefonközpontosságot, hosszú ideig ez volt a munkám. Folytattam a tanulást, s letettem a gyógymasszőri vizsgát is.

— Ne erről beszélj, Jóska! — vág a szavába a Sótiéknál lévő falubéli Murvai István. Azt nem akarjuk, hogy a régi kommunisták, meg a bojtárjaik kerüljenek megint hatalomra. A fene se akarja azt a régi világot, ami itt volt. Ötvenhatban egy kiszáradt régi kútban bújtak meg géppisztollyal a kommunisták, úgy félték a nép haragjától. Meg tudom mutatni a kutat, még ma is megvan. Aztán amikor az orosz tankok kezdtek dübörögni az országban, akkor előjöttek. Megtalálták hamar a saját büntetőszéküket. Kisöpörték a falut, valaki összeszámolta, 230 évet osztottak ki a falubéli „ellenforradalmároknak”. Ettől kezdve még mostohább élet ment itt.

A TSz egy munkaegységre 17 forintot fizetett, de mosolyogva közölték többször: komám, ma sem sikerült teljesítened egy egészet. Így aztán tizenkét forintért dolgoztunk naponta. Egy haveri, rokonai társaság kezébe került a hatalom. A falu meg szép csöndesen tönkrement. Még a közelmúltban is megtörténhetett olyan dolog, hogy eladták a katolikus templomot, meg az óvodát olyannak, aki lezüllesztette ezeket az épületeket.

Sóti József csitítja is Murvai gazdát, meg pártfogolja is: — Annyiban mindenképpen igaza van Pista bácsinak, hogy a somogyszili disznókat nagyobb becsben tartották, mint a gadácsi polgárt. Nézze csak meg, én úgy sem látom, hogy milyen fess sertéstelep készült a szomszéd faluban. A mi ivóvizünk meg sok kútban ihatatlan.

— Mit gondol, miért haragszanak annyian magára?

— Egyszerű: én megpróbálom európai módon intézni a választásokat. Például szópárbajra hívtam ki a másik polgármesterjelöltet, aki természetesen nem jött el a falugyűlésre. Eljöttek azonban helyette a fölheccezt falubeliek. Hatalmas balhé kerekedett. Öltre mentek az emberek, egymást csépeltek. Fölkenünk ám téged is! — kiabálták oda nekem, és sok embert megfenyegettek. Nem törtem le emiatt, most indulatos időköt élünk, mindenki meg akarja torolni az elmúlt évek sérelmeit. Tegnap például bejött hozzám egy asszony, azt kérdezte, ha maga lesz a polgármester, hogyan fogja intézni az én mesgyeügyemet? Hogyan látja, hol a határ, mit vettek el tőlem? — Drága asszonyom — feleltem neki — a polgármesternek nem ez lesz a dolga, hanem hogy a falu életét mozgassa, az emberek érdekeit képviselje. Azt, hogy önnek hol van a telekhatára, majd egy szakember kijelöli. Röpködnek a megjegyzések arról, hogyan is osztották itt a szociális segélyeket. Én meg akarom változtatni a falu gazdálkodását is.

A szociális segély szavaknál Murvai István közénk lép:

— Na ezt írja csak föl, erről van egy jó történetem. Eléggé embertelen, én egy életre megjegyeztem, és azt mondtam az asszonynak, ha éhen halunk, akkor sem kérünk több segélyt. Éppen építkeztünk, eléggé összehúztuk magunkat, mert minden pénz a házra ment el. Végül is égő pofával én is bevittem egy kérvényt novemberben a tanácsra, hogy kaphatnék-e szociális segélyt karácsonyra, akkor dobálták. Ezt jegyezze meg: a következő februárban kapok ám egy hivatalos értesítést, akkor

22

már el is felejtettem, hogy kértem. Ebben az állt, hogy a tanács, meg a TSz is értesít, nem vagyok jogosult most a karácsonyi segílyre. Tehát így engem már mindenkor-

ra kizártak. Ez volt az ügyintézés...

Sóti József újra átveszi a szót, a terveiről beszél. Munkalehetőséget kell teremteni az itt élőknek, újra óvodát kell nyitni, hiszen valamelyik házban könnyen meg lehetne csinálni. Vállalkozás kérdése az egész, egy alkalmas asszonyka, aki jól főz, kordában tudná tartani a gadácsi gyerekeket. A polgármesteri hivatalban szolgáltatásbörzét akarnak csinálni, hogy ha kitörik például egy ablak, ne kelljen hetekig várni a mesterre.

— Mert most még így van — mutat a vak férfi a szobája ablakára. Egy terítőt raktak a kitörött üveg helyére. — Ezt én már többször bejelentettem a tanácsi Gamesznek, de a fülük botját se mozdítják.

— Mi lesz, ha nem önre voksolnak a gadácsi polgárok?

— Akkor tökéletes ellenzékbe vonulok. Nem leszek megbántott ember, nem költözöm el innen. Ám keményen kritizálni fogom mindazt, ami nem a falu javát szolgálja.

Látássérült gyermekek rehabilitációs központja

Ünnepélyes avató Pécsett, a Bálicsi úton

(Megjelent a Dunántúli Napló f. év október 20.-i számában)

Pécsett, a Bálicsi út 29. szám alatt szeptember óta működik a látássérült

gyermekek rehabilitációs központja, melyet október 19-én ünnepélyesen avattak fel. Ez a Világ Világossága Alapítvány első intézménye. Az alapítvány három évvel ezelőtt jött létre dr. Sebestyén Ibolya kezdeményezésére.

A szabadban megtartott ünnepségen elsőként az intézményben tanuló gyermekek köszöntötték a vendégeket, köztük szüleiket, és mindenkit, aki valamilyen módon hozzájárult a rehabilitációs központ létrehozásához. Mayer Mihály megyés püspök megnyitójában elmondta, mennyire jó dolog, hogy a történelmi egyházak pécsi vezetői együtt avathatják fel az intézményt, akik annak idején elvállalták, hogy kezelik a Világ Világossága Alapítvány pénzét. Az egyházak társadalmi feladatokat is szeretnének ellátni, ennek egyik tanúsága a Látássérült Gyermekek Rehabilitációs Központja.

Bóka András református esperes, a Világ Világa Alapítvány kuratóriumának elnöke avató beszédében szólt arról, hogy számtalan adományozó — vállalatok, intézmények, magánszemélyek — segítségével épült fel a rehabilitációs központ, és ebből tudták az épületet berendezni. Jelentős anyagi támogatást nyújtott a nyugatnémet Christoffel Blindenmission is, a vakok ügyét felvállaló szervezet.

Ezt követően az alapító együttesek — a Székiáltó és a KISZÖV Pannónia Táncegyüttes — műsorral köszöntötték az intézmény lakóit, a vak és csökkentlító gyermekeket, valamint szüleiket és a vendégeket, majd Mayer Mihály megyés püspök felszentelte az épületet.

A tudomány világából

Az alkoholizmus és a gének

(Élet és Tudomány,
1990. október 12.)

Máig sem tudjuk, hogy miért lesz valaki a szeszes ital rabja. Ebben környezeti tényezőknek és örökletes hajlamnak egyaránt szerepet tulajdonítanak. Többféle eredetű és jellegzetességű betegségről lévén szó, az a vélekedés a legelfogadhatóbb, hogy biopszichoszociális tényezők kombinációja húzódik meg a háttérben. Az orvosi szakirodalomban mind több adat halmozódott fel arra vonatkozóan, hogy bizonyos gének előfordulása elég nagy biztonsággal jelzi: hajlamos-e valaki az alkoholbetegségre vagy sem. Olyan géneket azonban, amelyek ezt a betegséget okozták, ez idáig nem sikerült találni.

Milyen bizonyítékok vannak arra, hogy a szeszes italok iránti vonzalommal örökletes tényezők is közrejátszanak? A legmeggyőzőbb érveket az elmúlt évtizedekben végzett iker-vizsgálatok szolgáltatották. Kiderült: az egytétű ikrek körében (ők mindig azonos neműek) körülbelül kétszer gyakoribb az, hogy ha az egyikük alkoholista lesz, a másik is azzá válik, mint az azonos nemű, képtétű ikrek csoportjában (ők ugyanis külön neműek is lehetnek). A régebbi vizsgálatok eredményei alapján ezen nem lepődött meg egyetlen kutató sem, hiszen az előbbieket — egyetlen megtermékenyített petesejtől származván — eleinte örökletesen egyformák, míg az utóbbiak „csak” annyira rokonok, mint

a különböző terhességből született édestestvérek.

Agyi villamos görbe

További bizonyítékot szolgáltatott azoknak a családoknak az elemzése, amelyek örökbe fogadott gyermeket neveltek. Megfigyelték, hogy az alkoholista szülők gyermekei közül felnőtt korukban többen lettek alkoholisták, mint a nem italozó szülőkéi közül, akkor is, ha a nevelőszülők absztinensek voltak.

Bizonyos élettani sajátosságok szintén kapcsolatba hozhatók az alkoholizmussal és a rá való hajlammal. Megfigyelték, hogy az alkoholista szülők szeszes italt még sohasem ivó gyermekeiknél az agyi idegsejtek villamos tevékenységét rögzítő elektroencefalográfiás görbe eltér azon gyermekek görbétől, akik nem alkoholista családból származnak. Ezenkívül a vérlemezkék és a nyiroksejtek bizonyos enzimjének a működése is lanyhább az alkoholista szülők gyermekeiben, mint rendszeren. Ennek a háttérben örökletes rendellenesség lehet, ám az, hogy ez milyen természetű, még tisztázásra vár.

Az azonban máris biztos, hogy az alkoholizmus esetében nem olyan genetikai módosulás (mutáció, vagyis hirtelen bekövetkező öröklődő változás) következik be, mint például a sarlósejtes vérszegénységben, amikor is a hemoglobin molekula egyik aminosavának egy másik aminosavval való helyettesítése a baj forrása.

23

24

Sokgénés természetű?

Az eddigi vizsgálatokból úgy tetszik, hogy több olyan gén is van az örökítőanyagunkban,

amelynek az előfordulása kapcsolatba hozható az alkoholizmusra való hajlammal. Ilyen géneket a huszonhárom pár kromoszómánk közül a 4-es, a 6-os és a 11-es kromoszómán egyaránt fölleltek. Ha beigazolódna, hogy ezek a gének valóban társulnak az alkoholizmusért felelős génhez, az egyben annak is bizonyítékát adná, hogy e betegségek kifejlődéséért nem egyetlen gén marasztalható el. Emellett szól az a tapasztalat is, hogy az alkoholizmusnak klinikailag különböző formái vannak, s ez valószínűtlené teszi egyetlen génnek a kitüntetett szerepét. Arról nem is szólva, hogy nem örökletes típusú alkoholizmust is nyilvántartanak az orvosok, s e betegség általuk örökletesnek és nem örökletesnek tartott válfaja egyazon családban is előfordulhat.

A korszerű molekuláris vizsgáló eljárások lehetővé teszik, hogy a DNS-ben fölleljék a kutatók azokat a géneket, melyeket az alkoholizmus génjeivel kapcsolatba hoznak. Minthogy az etilalkohol hatásában bizonyos agyi receptorok (ingerületkövetítő anyagot megkötő sejtérzékelők) is szerepet játszanak, az ezeket kódoló gének kimutatása elősegítheti az alkoholizmus örökletes hátterének a tisztázását.

A 11-es kromoszómán

A texasi és kaliforniai kutatók közös munkacsoportja az elhalálozott alkoholisták és nem alkoholisták agyának

azt a génjét fogták vallatóra a közelmúltban, amely a dopamin nevű ingerületkövetítő anyagot megkötő sejtérzékelőt (az úgynevezett D₂-receptort) kódolja. Azt tapasztalták, hogy ennek a génnek az egyik változata (ezt A₁-nek nevezik) az alkoholisták 69%-ának, míg a nem italozók esetében csupán 20%-ának az agyában fordult elő, mégpedig a 11. kromoszóma nagy karjának az alsó részén. Ebből azt a következtetést vonták le, hogy ennek a génnek szerepe lehet az alkoholra való érzékenység (hajlam) létrejöttében.

Habár ezt a következtetést nem tartja teljesen megalapozatlannak, mégsem véli elfogadhatónak annak az USA-beli országos intézetnek a négy kutatója, ahol a mértéktelen italozás hatásait és az alkoholizmust tanulmányozzák. Arra hivatkoznak, hogy kevés minta alapján jutott az említett munkacsoport a fenti következtetésre, s az is bizonytalanná teszi az eredményt, hogy utólag néztek utána: melyik halott volt életében alkoholista és melyik nem? Márpedig ekképp nem állapítható meg biztosan, hogy az alkoholisták milyen típusú betegségben szenvedtek.

De egyébként is: a DNS molekula elemzéséhez nincs okvetlenül szükség agyi idegsejtekre, hiszen bármelyik testi sejtünk tartalmazza a teljes örökítőanyagot. A dopamin receptoráért felelős gént is. Ez bizonyára meg fogja könnyíteni az „alkoholizmusért felelős gének” kutatását. Ha sikerülne kézzel fogható eredményt felmutatni ezen a téren, az elősegítené az alkoholbetegség természetének jobb megismerését, valamint e betegség hatékonyabb gyógyítását és megelőzését egyaránt.

Kiss

János

25

Törődjünk többet egészségünkkel!

Néhány szó az alvászavarok okairól

A mai emberre a felgyorsult életritmus a jellemző. Igen sok információ éri, növekednek a követelmények, rohanóbb az élettempó. Lazulnak a családi kapcsolatok, növekszik a válások száma. A másod- és további munkavállalás, a gazdasági helyzet alakulása ugyancsak állandó stresszhatást jelent, és ezek bizony túlfeszítetik az idegrendszert.

Az alvás problémái sokszor már gyermekkorban kezdődnek. Az ok legtöbbször a szorongás, amelynek sokféle forrása lehet, kezdve a szülők nézeteltéréseitől az óvodai, iskolai konfliktusokig, esetleg egyszerűen az, hogy rosszat álmódott, felriad, egyedül van és fél. A síró babát meg kell nyugtatni, hogy érezze, szeretik és biztonságban van. Ez nemcsak a csecsemőkre áll, hanem a kisebb gyerekekre is. Sokat segít, ha a gyermeknek kellemes, puha, szőrös játékállata van. De az is, ha egy meghatározott zenét, dallamot hall elalvás előtt. Ezzel ugyanis kialakul egy olyan

feltételes reflex, amely a gyermek elalvását segíti.

A zene altató hatása egyébként nemcsak gyermekeken (altatódal!), hanem felnőtteken is tapasztalható. A lassú, halk, nem változó ritmusú zene azért alkalmas erre, mert felidézi a méhen belüli tudat alatti élményeket, az anyaszív ritmusát. Van viszont olyan felnőtt, aki a zene hatására nem kapcsolja ki gondolatsorait, azokat a gondjait, amelyek nem engedik elaludni. Jó hatású lehet ez esetben az olyan rádióműsor, amelyben szöveget mondanak; ha a szöveg leköti a hallgatót, akkor — odafigyelve — kikapcsolódik a gondokon járó agytevékenység.

A hálószoba ne legyen meleg; ha a hőmérséklet szabályozható, célszerű, ha az a nappalinál valamivel hűvösebb, kb. 17-18 °C-os. A túlságosan meleg (sok távfűtéses lakásban még most is 23-24 °C a hőmérséklet) nem kedvez a jó alvásnak, még ha meg is szokták. Viszont az idős korúak eset-

26

leg éppen hidegben alszanak rosszul.

Az alvás, főleg az elalvás általában jobb, ha — különösen a szellemi

munkát végzők — előtte fizikailag is elfáradnak. Ezt egy kiadós séta, futás, torna biztosíthatja. Nem könnyíti meg az elalvást, ha előtte izgalmas, esetleg felkavaró tévéműsort néztünk. Téli gyomorral sem könnyű elaludni. Jó hatású szokott lenni egy-egy pohár langyos tej (a benne levő triptofán nevű aminosav kifejezetten javítja az alvást; persze ez nem altató, ezért csak mintegy kéthetes triptofán-bevitel után remélhetünk tőle hatást).

Van viszont olyan helyzet is, amikor a fizikailag igencsak elfáradt, magát álmosnak érző ember mégsem tud elaludni, mert amint lehunyja a szemét és egyedül marad a gondolataival, az agya rögvést éber lesz: végigéli a nap

minden gondját, azzal gyötri magát, hogy mit, mikor és hogyan kellett volna jobban, okosabban tennie, mondania, esetleg a másnapi problémák nem hagyják nyugodni. Ez, ha csak időnként fordul elő, természetes jelenség. Ha azonban nap mint nap ismétlődik, akkor előbb-utóbb fokozódik az alváshiány, és neurotikus tünetek keletkezhetnek. Ezen akarnak segíteni az esti nyugtatóval, ami azonban csak akkor elfogadható megoldás, ha ritkán, mondjuk havi 2—3 alkalommal fordul elő. Ha nem így van, akkor egyrészt hozzászokás alakul ki (már nem is lesz hatásos egy idő után a gyógyszer), másrészt a szer kiürülése nem tart lépést a bevittel és így előbb-utóbb felhalmozódik a szervezetben.

Persze van, aki ok nélkül hiszi, hogy álmatlanságban szenved. Idős korban napi 6 óra alvás sok embernek élettanilag kielégítő. Így nincs semmi szükség arra, hogy ezt az alvásidőt meghosszabbítsák.

Egy kis sztrájk történet

(Az Unser Schaffen c. német testvérlapból fordította: Fedorné Hidvégi Andrea)

Az általunk ismert legrégebbi sztrájk az ókori Egyiptomban zajlott le. 4000 évvel ezelőtt a piramisok építésén dolgozó munkásokat olyan

rosszul fizették, hogy csak fél hónapig futotta élelemre. Mégis, a gyerekekről és a napi ennivalóról gondoskodó asszonyok vették rá férjüket a

sztrájkra. A férfiak attól féltek, hogy a fáraó meg fogja őket öletni. Az asszonyok erre okosan azt felelték, hogy a fáraó ezt nem tenné meg, hiszen akkor ki építené fel a templomot? Psaru, az építést vezető hivatalnok először győzködte a férfiakat: „Írjatok kérvényt a fáraónak.” Ám a férfiak az asszonyok noszogatására hajthatatlanok maradtak. Erre a fáraó megfenyegette őket, hogy megöleti a felbujtókat. De az asszonyok férjük elé álltak: „Mi bírtuk rá embereinket a munka letételére, mert nem tudunk nekik ebédet főzni!” A fáraó engedett: „Az asszonyoknak igaza van. Üres gyomorral a férfiaknak nincs ereje dolgozni.” A sztrájk eredménnyel járt.

Hogy történelmi tény volt-e a görög asszonyok házassági sztrájkja, mellyel férjüket egy szükségtelen háború befejezésére kényszerítették, és békét köttettek az ellenfelek között, nem tudjuk. Aristophanes, az i. e. V. században élt drámaíró írta meg Lysistrate című komédiájában. Hogy ezzel a témával foglalkozott, azt mutatja, hogy Görögországban is ismerték a sztrájk fegyverét. Sőt, még a tibeti kolostorok világában is volt sztrájk. Ruttledge angol utazó is megélt egyet nyugat-Tibet hegyei között.

A sztrájk nem jelent feltétlenül munkabeszüntetést. Egyszer az USA-ban a postai alkalmazottak jobb munkakörülményekért sztrájkoltak, kijelentették hogy addig nem borotválkoznak, amíg nem teljesítik követeléseiket. Így

inkább számíthattak a lakosság rokonszenvére, mintha nem kézbesítették volna a küldeményeiket.

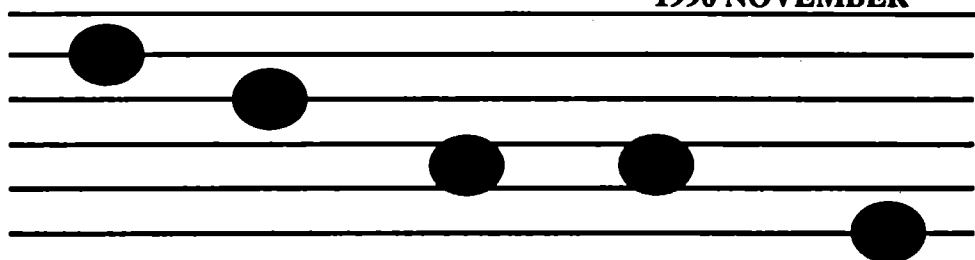

Egyházi körökben is voltak sztrájkok. Egyszer Romániában, a Hurezi-kolostor apácái, 85 éves rendfőnöknőjük vezetésével sztrájkba léptek a püspökük ellen. Valamennyien átköltöztek a szomszédos faluba, házat béreltek és kézimunkázással kerestek pénzt. Csak akkor tértek vissza a kolostorukba, mikor teljesítették a követeléseiket.

Az újabban nálunk is ismert módszer, az utca eltorlaszolása, Indiából származik. Ott évszázadok óta szokás az útra fekvő akadályozni a közlekedést. Még iskolások is gyakran megteszik iskolájuk előtt. Mikor Miraj maharadzsája új adóterheket vetett ki, körülbelül 5000 ember feküdt ki a palotája elé, mialatt rokonaik és barátaik gondozták őket. Ez az ostromállapot több napig tartott, mire a maharadzsza engedett. Egyébként Indiában ilyen sztrájkok csak a száraz évszakban fordultak elő. Az esős évszakban sokkal békésebbek az emberek. Vajon a maharadzsza a rendeleteivel ehhez tartotta magát?

Otto R. Braun

28

Kas László

Zenei rovat

Németh Tamásné

Zenei tábor '90

Ez év szeptember 6—12 között a Homérosz énekhar zenei táborozáson vett részt szövetségünk boglárlelei üdülőjében. A 22 daloshoz öt kísérő társult. A tábor programját Varró Attila zenetanár, a kórus vezetője irányította, munkájában segítségére volt Németh Tamás zongoraművész-tanár.

Az együttes a délelőtti két és fél órási komoly próbamunkával töltötte. Az új műveket a két muzsikusz párhuzamosan tanította a társaságnak; egyikük a társalgóban zongorán, másikuk az ebédlőben szintetizátoron játszotta elő a szólamokat. Három új művet sajátítottak el: J. S. Bach: Magnificat XI. tétel (ötszólamú fuga), Schumann: Gute Nacht c. darabját német szöveggel, és Bárdos Lajos népdalra írt kórusát „A Vargáék ablakja” címmel. Ezen túlmenően repertoárunk kidolgozásával is sokat foglalkoztunk.

Az ebéd utáni pihenést kétórás kötelező zenehallgatás követte. Gyönyörű zenéket hallhattunk karnagyunk jóvoltából, aki saját kompakt (lézeres) lemezjátszóját és több tucat lemezét hozta magával. A szinte élő hangzást idéző zenék nagyon megfogtak bennünket, hiszen hallgattunk operát (Mascagni: Parasztbecsület), kantátát (Bach: Magnificat), szimfoni-

kus költeményt (Smetana: Moldva), szimfóniát (Haydn: Búcsú szimfónia), zenekari szviteket Bachtól és nem utolsósorban kórusműveket. Ezek a délutáni zenei élmények jobbá és gazdagabbá tettek valamennyiünket, érzelmileg feltöltődve vártuk az együténéklés újabb örömét.

A lelkesedést, a zene szeretetét jól példázza, hogy pihenőidőben is gyakran verődtek össze alkalmi csoportok az erkélyeken, udvaron, stégen vagy éppen a Balaton vizében, hogy egy-egy kórusmű megszólaltatásában örömeiket leljék. Így érthető, hogy a környéken híre ment kórusunk ott-tartózkodásának. (Szívvel sajnáltuk, hogy nem terveztünk hangversenyt a helybelieknek.)

Mindent összevetve, azt mondhatom, mint a kórus titkára, hogy a tábor eredményeként a kórus jobb közösséggé vált, dalostársaim érzékenyebbek lettek a zene iránt, a próbafigyelem javult, az egymás iránti türelem és megértés növekedett. Ezen eredmények bizakodással töltenek el a jövő tekintetében.

A Homérosz énekhar köszönetét tolmácsolom a MVGYOSZ központi elnökségének, amiért lehetővé tette ezt a térítésmentes táborozást. Szeretnénk évi munkánkkal rászolgálni bizalmukra, hogy e nemes kezdeményezés méltó folytatást eredményezzen!

Kas László

Sorstárs hegedűművész, Wanami Takayoshi

29

Maradandó élményt nyújtó szonátaesttel örvendeztetett meg bennünket október 16-án a méltán nagy hírű japán hegedűművész, Wanami Takayoshi, Almásy Lászlónak, a Zeneakadémia docensének közreműködésével.

Wanami hegedűjének hangja — Stradivarióról van szó! — a művész értő kezelése nyomán ugyancsak betöltötte a Zeneakadémia kistermének terét, sőt, kissé túl is nőtt annak fizikai keretein. Wanami a nagyteremhez méretezett dinamikájával úgy tűnik, komolyan vette Beethoven saját kézzel írt utalását (a partitúra kéziratának címlapján található) a Kreutzer-sonátához, mely szerint: „scritta in uno stile molto concertante, quasi come d'un concerto” — vagyis koncertáló stílusban írta Beethoven; úgy kell szólnia, mint egy versenyműnek.

Úgy is szól. Almásy László messzeemenően alkalmazkodó, de mindenképpen egyenrangú kísérete valóban sokhelyütt orkesztrális hangzásbeli képzeteket keltett a hallgatóban.

Wanami gyönyörű kantilénája egyes elegánsan váltott fekvéseiben csak a legnagyobb művészekével vethető össze. Stílusérzékének széles palettáját bizonyítja a műsorösszeállítás stílári heterogenitása. Egyformán otthonosan mozog mind a Schubert—Beethoven által képviselt, a klasszicizmus és a romantika háttérvonalát reprezentáló stíluskeretben, mind pedig a XX. századbeli szerzők hangzásvilágában. Bartók I. rapszódijának megszólaltatása annyira autentikusan „magyaros” volt, hogy megnyugvással vehettük tudomásul: a világon bárhol is hangozzék fel húrjából-vonójából ez a mű, az értő hallgatók nyomban megérik, hogy ez a fajta zene — Bartók muzsikája — jellemzi igazán a magyar kultúrát, nem pedig a sajnálatos módon velünk té-

vesen „össze-asszociált” cigánymuzsika.

Stílusazonosulási képessége mégis Dobos Kálmán sorstársunk „Kamarazene hegedűre és zongorára” c. művének interpretálásakor lepte meg leginkább a hallgatót. Súlyos, mondhatnánk profétikus mondandókat rejt magában ez a mű. A késői Schönberg, valamint Lutoslawski és Penderecki nyelvezetével, információközlési arzenáljával él, ezek szókincsével teszi érthetővé kinyilatkoztatásait. „Veretes” modernsége mellett inkább a szívre hat, mintsem a hűvös értelemre; logikai fontolgatásra, szakszerű elemzésre a mégannyira hozzáértő sem érez késztetést. A klasszikus formátan terminusaival leírható, értelmezhető. Nem tartalmaz „burzsulypukkasztó” hangzáselemeket, a hegedűs számára nehezen megoldható technikai bravúrokat, „salto mortalékat”. A zongorakíséret pedig — a második tételben — annyira ökonomikus, kevés hangból álló, hogy érezhető: a szerző ily módon akarta kifejezésre juttatni a tétel áradó melódiáját, drámaiságát, fokozva ezt a megfelelő helyeken exponált flageolet-effektusokkal.

Wanami ráérezett erre a nem könnyen kivitelezhető zenei szóhasználatra, a műnek a szerző által elképzelt megvalósítására. Ezt a ráérzést azonban nemcsak a maga számára hasznosította, nemcsak hogy ő maga értette meg, de előadásával hitelessé, érthetővé tette azt a hallgatóság számára is.

Emlékezetes est volt; a közönség hálásan honorálta tapsorkánjával a művészetet. A taps őszinteségét, a közönség hozzáértését és helyes értékítéletét bizonyította maga az a tény, hogy sok fiatal zeneakadémista volt jelen a hallgatók sorában, szóval a közönség is rangos volt.

30

Kas László

Vakvezető kutyák és gazdáik versengése

Október 10.-én, szép napos időben, kedvező időjárási és hangulati körülmények között került sor az idei versenyre, melyen kutyák gazdáikkal együtt megmérettek: számot adtak parancskiadási és parancsot végrehajtani tudó képességeikről.

Mint mindig, most is igen látványos, attraktív jelenetek ismétlődő sorát élvezhette a szemlélő. Nyilvánvaló volt a kutyusok alapos kiképzése: imponáló ambícióval észlelték és kerülték ki az akadálypálya egyes — valóban nehéz — stációit, biztosítva ezzel gazdájuk folyamatos, akadálymentes közlekedését. Ha hibát követtek el, ezt gazdájuk utasítására — melyet töredékidő alatt érzékeltek — azon nyomban korrigálták.

A zsüri — Csema Sándor, a MVGYOSZ irodavezető-helyettese, dr. Faluhelyi Magdolna állatorvos, dr. Kovács Zsolt kinevelő és Vasteleki Péter, a kutyaképző iskola vezetője — szigorú szemmel, magas fokú értéktételel alakította a helyezések sorát, mely végül is az alábbi három versenyzőpárt juttatta dobogóra.

Palásti Tibor I. helyezett, Dollyval

I. Palásti Tibor — Dolly

II. Török Imre

— Cecil

III. Kapa Jenő — Jennifer.

A harmadik helyezett — Kapa Jenő Jennifer nevű kutyusa — ezenkívül elnyerte még a „kutya sex-appeal” díjat is. Ezt, jóllehet szakmai körökben nem ezzel a kifejezéssel illetik, de kiérdemlik az olyan kutyák, melyek bizonyos küllemi, tartásbeli és egyéb esztétikai követelményeknek, normáknak megfelelnek. Nos, Jennifer messzemenően rendelkezik ezen kritériumokkal, így méltán tarthatott számot a zsüri kitüntető minősítésére.

A verseny befejeztével a díjakat Erhartné dr. Molnár Katalin adta át a nyerteseknek. Minden egyes díj átadását harsogó taps követte, melynek hatására a több tucat kutya éktelen ugatásba, vonításba tört ki; ez pedig kiváltotta a résztvevő „kétlábúak” rekeszizmára történő visszacsatolást — magyarán harsány kacajba tört ki az embertömeg, élvezve a spontán „hármashangzat” — taps, kutya-vonítás, nevetés — komikus hangeffektusát.

Itt be is fejezhetnénk a tudósítást, ha Jennifer nem produkált volna magának még egy ráadásdobogót. Ezen szuperprodukciónak a verseny után csak három tanúja volt: Kapa Jenő, Jennifer, valamint e sorok írója. Engedtetsek meg, hogy a továbbiakban első személyben írhattam le Jennifer versenyen kívüli attrakcióját.

Kapa Jenő — Jenő bácsi — Pápán lakik. A versenynap reggelén vonattal jött be, győri átszállással a Déli pályaudvarig, onnan meg taxival. A vetélkedő végezté-

Erhartné dr. Molnár Katalin átadja a díjat Palásti Tibornak

vel úgy adódott, hogy Jenő bácsit visszakísértem a Déli pályaudvarra, „sínre téve” ott őt Pápa irányába. Magától értetődő volt, részemről ez a felajánlás, mivel jómagam innen csak egy-két villamosmegállónyira lakom, tehát mindketten — illetve hárman — irányban voltunk.

Képzeljük el a nemlátó számára a nehéz útvonalat: Csepel, kutyaiskola, 48-as busz. Átszállás a Templom téren gyorsvasútpótló buszra (gyorsvasutat javítják, buszok tömve, Jenniferéken kívül még néhány másik kutya—gazda páros, kísérőkkal), Boráros téren átszállás a kettős villamosra, majd leszállás a Kossuth téren, irány a metró!

Itt álljunk meg egy pillanatra és gondoljuk át a következőket: Sok pesti „kétlábú” ismerősöm van, akik valamiféle idioszinkráziától vezérelten egyáltalán nem mernek metróra szállni, de ha mégis, akkor nagy ívben elkerülik a Kossuth téri és a Batthyány téri megállókat, lévén itt a leghosszabb a mozgólépcső pályája, itt a metró a Duna alatt halad. Kissé infernális, tériszonyt keltő érzet kél abban is, akiben van elég kurázszi ezen útvonal nap mint nap való megtételéhez.

Itt vizsgázott Jennifer jelesre vakvezetésből és bátorságból! Gondoljuk csak el:

egy kutya Pápáról, „aki” életében metró, mozgólépcsőt nem látott, ennek kísérteties zaját nem hallotta, félelemkeltő merekségét nem tapasztalta. Ez a kutya —

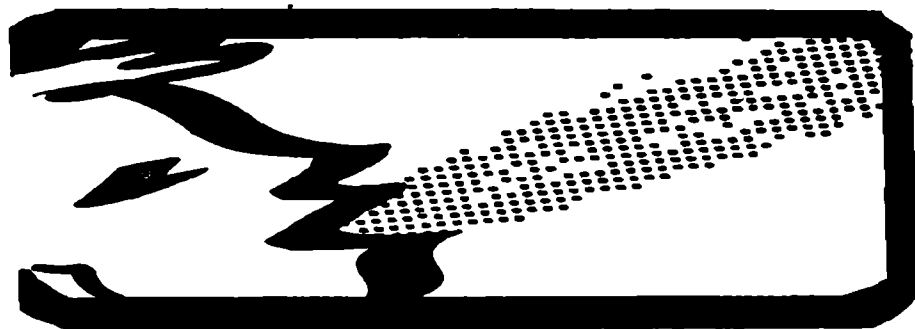
egy pillanatig tartó helyzetfelmérést követően — mint egy Siegfried a Wagner-operában (nőstény léte!) félelmet nem ismerve indul Fafner — akarom mondani, a lépcső alján lévő metrószerelvénysáránya ellen! Céltudatosan, kitartóan araszolta a több mint 100 lépcsőfokból álló lejárót, pórázon maga után vezetve gazdiját. (A lépcsősor nem mozgott, gyaloglók részére álló üzemállapotba volt helyezve.)

Ezen „grádicsok” tetején én magam láttam már, hogyan válik vinnyogó ölebé egy kifejlett dobermann, nyüszítve keresvén menedéket gazdája karjaiban, ki is gyalog volt kénytelen lecipelni a gyáva dögöt. (Ott, és akkor illette gazdája ezzel a választékosnak és hízelgőnek éppen nem mondható jelzővel a közel félmázsás „hóst”.)

Hogy a Déli pályaudvarnál ugyanezt az utat fölfelé is megtették, az már csak szorgalmi feladatnak tűnhetett Jennifer számára.

Lehet, hogy Jenniferen kívül akad még egynéhány kutya, mely hasonló bátor tette képes, melyeknek ilyen problémák megoldása rutinfeladat. De talán mégis megszívlelendő ez a kis eseményleírás azok számára, akik még nem tudják, hogy egy munkakutya nemcsak dolgozik, hanem — ha rátermett és jól idomított —, akkor igenis gondolkodásra, mérlegelésre és absztrahálásra is képes! A látványosság élményén kívül ez is legyen gondolatébresztő-érlelő azoknak, akik valamilyen okból még idegenkednek a vakvezető kutya birtoklásától.

32

Megyei hírcsokor

Csik Lajos Somogy megyéből: ünnepi taggyűlést rendeztek a Fehér bot napja alkalmából Kaposváron, a Látinka Sándor művelődési központban. A taggyűlést megelőzően nyílt meg egy közérdekű kiállítás „Látássérültek közlekedése szóban és képekben” címmel. A 20 tablóból álló gyűjteményt tudósítónk, Csik Lajos készítette, és az érdeklődők részére interpretálta. A taggyűlés tematikája a szervezeti élet, kulturális tevékenység és szociális problémák köréből merítette mondandóját.

Szonda Klára Hajdú-Biharból: október 5—12 között „Öregek hete” címmel rendezvénysorozat szórakoztatta a Debreceni Szakosított Szociális Otthon lakóit. Az ünnepi hét szüreti bállal zárult.

Szabó István Csongrád megyéből: ugyancsak ünnepről tudósít: a Makói Városi Klubközpontban rendezték, Rácz Sándor klubvezető szervezői munkájának eredménye-

ként. Dr. Szabó Sándor főorvos, a családsegítő egyesület elnöke kedves ajándékkal lepte meg a sorstársakat; ajándékcsomag mellett az igénylők kedvezményes áron — 33 Ft/kg — ömlesztett kristálycukrot vásárolhattak.

Todola Mihályné Békés megyéből: a Természetvédelmi Szakosztály tagjai októberben látogatást tettek a dévaványai ornitológiai (ún. túzok) rezervátumba. Sok hasznos tudnivalóval, maradandó élményanyaggal lettek ismét gazdagabbak a látogatók.

Sütő Klára ugyancsak Békés megyéből jelenti, hogy Orosházán is lezajlott a hagyományos Fehérbot napi ünnepség. Petrics Jánosné megyei szervezeti titkár expozéját és beszámolóját dr. Marczinka Margit szemész főorvosnő nagy érdeklődést keltő, színvonalas előadása követte. A rendezvény bensőséges együttléttel zárult.

Görögországból érkezett

33

Kedves Barátaim és Kollegák!

Nevem Yannis Vardacastanis és egy új utazási iroda, a „Travel Now” nevében írok Önöknek, amit Athénban, Görögországban hoztak létre.

Margiolas úr és én magam vagyunk a „Travel Now” alapítói és az a célunk, hogy megszervezzük ezt az irodát oly módon, hogy programokat dolgozzon ki, szolgáltatásokat biztosítson vak és látássérült emberek részére, valamint egyéb fogyatékosok részére, akik szeretnék gyönyörű országunkat meglátogatni.

Margiolas úr a Vakok Pánhellén Szövetségének főtitkára, én pedig elnöke. Ezenkívül az EBU Foglalkoztatási és Szociális Bizottságának vagyok a vezetője. Így, mint vak emberek magunk is jól tudjuk saját tapasztalatunkból, hogy mik a vak és látássérült emberek igényei és problémái.

Készek vagyunk megszervezni az Önök görögországi látogatását, mind egyénileg, mind csoportosan. Semmiképpen ne felejtsek el tájékoztatni tagjaikat vagy dolgozóikat a „Travel Now”-ról.

A „Travel Now” igazgatójának neve: Rania Kyriakou asszony. Amennyiben kérésünk nem teher, úgy szíveskedjenek megküldeni levelünk egy példányát az Önök utazási ügyintézőjének.

Végezetül, készséggel állunk az Önök rendelkezésére, amennyiben további részletes információkat szeretnének megtudni.

Minden jót kívánva:

Yannis Vardacastanis
Ilias Margiolas

Közlemények

Felhívás

A BINÉT fogtechnika továbbra is szeretettel várja a vak és gyengénlátó ügyfeleket. Munkájukat megbízhatóan, alaposan végzik és a sorstársaknak 50%-os kedvezményt adnak. Cím: 1145 Budapest, Pétervárad u. 16. Telefon: 251-0315.

Segítséget kínál a Nap TV polgári szóvivője. Elsősorban a több „kisember” (hátrányos helyzetű idősöket, fiatalokat, munkanélkülieket, betegeket, nyugdíjasokat és hasonlókat) érintő ügyekben, melyek megoldását a TV nyilvánossága elősegítheti.

Akiknek olyan gondjai vannak, melyeket a bürokrácia, a lélektelen ügyintézés stb. okozott, írják meg a Nap TV szerkesztősége címére a polgári szóvivőnek. (1097 Budapest, Könyves Kálmán krt. 13-15.)

Egyedi ügyekkel, pl. lakásszerzés, telefonigénylés stb. nem tudunk foglalkozni!

Felhívjuk tagtársaink figyelmét, hogy szövetségünk áruladásában tagsági igazolvány felmutatása mellett japán gyármányú videokazetták korlátozott mennyiségben, 250 Ft-ért kaphatók.

Értesítjük továbbá tagtársainkat, hogy 2870 forintos áron angol nyelven beszélő kalkulátor és ébresztőóra is kapható.

34

Hirdetések

**Eladó egy TESLA márkájú or-
sós magnó, négysebességes,
sztereó. Cím: Barna Sándor, P
1156. Budapest, Páskomliget
u. 60. Telefon: 1-645-581.**

**65 éves, gyengénlátó férfi
megismerkedne gyengénlátó
nővel. Válaszokat „Megértés”
jeligére a szerkesztőségbe
kér.**

**VÁLLALKOZÓK
FIGYELMÉBE!**

A tiszakécskei
művelődési
központ

REKLÁMANYAGOK TERVEZÉSÉT és KIVITELEZÉSÉT VÁLLALJA

* CÉGJELZÉS

* LEVÉLPAPÍR

* BORÍTÉK

* NÉVJEGYKÁRTYA

* PLAKÁT

* SZÓRÓLAP

* HIRDETÉS

**Hatékony
reklám = Sikeres
vállalkozás**